ב"ה • ערב שבת־קודש פרשת מטות־מסעי • כ"ז בתמוז ה'תשס"ז • 13.7.07 • הגיליון השבועי לכל יהודי • גיליון מס' 1071

שיחת השבוע

יוצא לאור על־ידי צעירי־אגודת־חב"ד - המרכז • עורך: מנחם ברוד • יו"ר: הרב יוסף־יצחק אהרונוב

הגלות זועקת מעמודי החדשות

הגלות הקשה מכול היא הפנימית, כשאדם שרוי בגלות בנפשו. הגלותיות הזאת ספוגה בחיינו הציבוריים, עד שרבים כבר אינם מעלים על דעתם שאפשר להתנהג כעם בריא ונורמלי

בימים האלה אנו מתאבלים על חורבן בית־המקדש ועל הגלות הקשה שנגזרה עלינו, גלות בת כאלפיים שנה. פעמים נשמעת טענה כי בימינו, כשאנחנו חיים בארץ־ישראל, במדינה משלנו, אפשר למתן מעט את תחושת הצער והאבל. אבל דווקא המציאות העכשווית, כאן בארץ־ישראל, ממחישה את עומקה של הגלות שאנו שרויים בה, גלות הזועקת אלינו מכל צד ופינה.

הגלות הקשה מכול היא הפנימית, כשאדם שרוי בגלות בנפשו. כל־כולו אומר גלותיות, התרפסות, העדר שמץ של חירות עצמית. לצערנו ולדאבון ליבנו, הגלותיות הזאת ספוגה בחיינו הציבוריים, עד שרבים כבר אינם מעלים על דעתם שאפשר גם אחרת, שאפשר להיות בני־חורין ולהתנהג כעם בריא ונורמלי.

מחבלים אינם שבויים

הדוגמה המובהקת לכך היא השערורייה שניתן לה שם יפה ממכבסת המילים שלנו – שחרור אסירים. קודם־כול, לשם איפוס נכון של עולם המושגים, הבה נַפנה מבט לעבר ידידתנו הגדולה, ארצות־הברית של אמריקה. כבר עשרים ושתיים שנים (!) כלוא בה אסיר – יהונתן פולארד. זה **אסיר** – לא חלילה רוצח או טרוריסט. הוא הואשם שפעל בשירות מדינה אחרת והעביר לה חומר מסווג. האיש נמק בכלא, וידידתנו הגדולה אינה מוכנה לשחררו. כי היא סבורה, עד כדי הגזמה קיצונית, שמי שפעל נגד מדינתו צריך לשאת את עונשו עד תום.

ואילו אצלנו מדובר ברוצחים נתעבים, בפושעים שפלים, על־פי כל אמת־מידה. ה'אסירים' האלה אחראים לטבח מאות נשים וילדים, קשישים ועוברי־אורח תמימים. אלפי פצועים עוברים סבל יום־יומי קשה מנשוא בגלל רצחנותם של אותם חלאות־אדם. חיילי צה"ל ואנשי השב"כ מסרו את נפשם כדי ללוכדם ולהכניסם אל מאחורי סורג ובריח. איך בכלל עולה על הדעת המחשבה לשחררם?!

רק מדינה שאין לה עמוד שדרה מסוגלת לשחרר סתם כך, כ'מחווה', רוצחים שפגעו בחייליה. אתם מעלים על הדעת עוד מדינה שהייתה נוהגת כך? כל מדינה נורמלית הייתה מגיבה על בקשה כזאת בלאו מוחלט ומוסירה את העניין מעל סדר היום. רק אנחנו, מתוך תחושת גלותיות עמוקה והתרפסות כלפי הגויים, שחררנו רוצחי חיילים שלנו כ'מחווה' למלך ירדן. ואחר־כך אנחנו מתפלאים על שאין מכבדים אותנו.

פעמים נדמה שאנחנו מתייחסים לטרוריסטים כלואים כאל 'שבויי מלחמה', שמוחזקים בכלא עד שהמדינות המעורבות מגיעות לידי הסדר. עצם התפיסה הזאת היא בבחינת איבוד הצפון מבחינה מוסרית. חיילים שבויים אינם פושעים או עבריינים, אלא חייליה של מדינה שפעלו בשמה ובשליחותה. אבל אפילו חיילים עתידים לעמוד לדין אם ביצעו פשעי מלחמה. על־אחת־כמה־וכמה מחבלים נתעבים, שהם פושעים על־פי כל אמת־מידה.

עומק הגלות

יסוד המלחמה בטרור הוא שלילת הלגיטימציה. הטרור איננו חלק מדרכי המאבק הלגיטימיות של קבוצה אנושית. מי שמשתמש בטרור, המכוון נגד אזרחים, הוציא את עצמו ממשפחת העמים בני־התרבות, וירד למדרגת תת־אדם. כללי־המשחק של העולם התרבותי אינם חלים עליו עוד, ומעתה מוכרזת עליו מלחמת־חורמה. עקרונות אלה הם העומדים מאחורי מלחמתו של העולם הנאור באפגניסטאן, בעיראק ובשאר משטרים תומכי טרור.

אם אנחנו מוכנים לשחרר טרוריסטים, אנחנו פוגעים פגיעה אנושה בצדקת מאבקנו. בעצם השחרור אנו מוכיחים, כי הטרוריסטים אינם פושעים נתעבים, אלא חיילים במסגרת מאבק לגיטימי, שבבוא העת עתידים להשתחרר. וכל האמור הוא במישור המוסרי בלבד, בלי להביא בחשבון את הקרבנות העתידיים של שילוח מחבלים מסוכנים לחופשי.

וכי אנו זקוקים להמחשה נוספת על עומק הגלות שאנו שרויים בה, ועד כמה חסרה לנו הגאולה האמיתית?

יש חדש

סיום הרמב"ם היומי

ביום חמישי השבוע, כ"ו בתמוז, נסתיים מחזור הלימוד העשרים וחמישה של **הרמב"ם היומי**, ונפתח מחזור הלימוד העשרים ושישה. את לימוד הרמב"ם היומי תיקן הרבי מליובאוויטש, ומעלתו המיוחדת היא, שהמוני בית־ישראל לומדים יחדיו את כל הלכות התורה. חגיגות הסיום ייפתחו ביום הסיום ליד ציון הרמב"ם בטבריה, בשעה 7 בערב. מטה הרמב"ם היומי, שעל־יד צעירי־חב"ד, הפיק לוח־לימוד למחזורים החדשים. אפשר להשיגו גם בטל' 03־9607588.

סיומים ברדיו

ידוע המנהג החסידי לערוך ב'תשעת הימים' סיומי מסכת, כדי להוסיף שמחה של מצווה המותרת בימים האלה. הרבי מליובאוויטש קרא לערוך את הסיומים בכל מקום, ולזכות בהם את המוני בית־ישראל. סיומים ייערכו אי"ה גם ברשתות הרדיו. **בקול חי** (93 ו־92.8): מדי יום בשעה 1 בצהריים, וביום שישי בשעה 5 אחה"צ. **ברשת מורשת** (88.5, 104.8) של 'קול ישראל': מדי יום בשעה 22:45 וביום שישי בשעה 13:45. הסיומים ישולבו בשיחות בענייני המקדש ובין המצרים.

ועידת המחנכים

בימים רביעי־שישי. י'־י"ב במנחם־אב, תהיה במלון ניר־עציון, במורדות הכרמל, הוועידה השנתית של המחנכים, המאורגנת על־ידי המרכז החינוכי־חסידי שעל־יד צעירי־חב"ד. הרב **נפתלי רוט**, מנהל הוועידה, אומר כי הנושא המרכזי השנה הוא – "הפיכת הבעיה לאתגר", ופיתוח כלים לזיהוי קשיים העוברים על תלמידים. מוקד רישום: 04־8721251.

זמני השבוע

	ירושלים	תל־אביב	חיפה	באר־שבע	אילת	ניו־יורק
כניסת השבת	7:11	7:27	7:19	7:28	7:20	8:09
צאת השבת	8:28	8:31	8:32	8:29	8:22	9:16

פרקי־אבות השבוע: פרק ב

המולד: אור ליום ראשון, שעה 2, 57 דקות ו־16 חלקים

ראש־חודש מנחם־אב: ביום השני

כתובת המערכת: ת"ד 14 כפר־חב"ד 72915

טל' 03־9607588 • **פקס** 03־9606169

www.chabad.org.il • chabad@chabad.org.il

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ולכשרות

נא לשמור על קדושת הגיליון

המזימה החשאית של בלעם

פרשת מטות מספרת על ציווי הקב"ה להילחם במדיינים, אשר החטיאו את ישראל וגרמו לאובדן יהודים רבים. בני־ישראל לקחו בשבי את נשות מדיין ואת בנותיהם, ומשה רבנו קצף עליהם באומרו: "הן הֵנָּה היו לבני־ישראל בדבר בלעם". כלומר, הן שגרמו תקלה גדולה לעם־ישראל, בעקבות דברי בלעם.

מה הכוונה "בדבר בלעם"? רש"י מביא מדברי חז"ל, שבלעם יעץ למדיינים עצה איך לפגוע בעם־ישראל: "אמר להם, אפילו אתם מכניסים כל המונות [=המוני אדם] שבעולם, אין אתם יכולים להם". ואז יעץ להם עצה: "בואו ואשיאכם עצה. אלוקיכם של אלו שונא זימה הוא". בלעם המליץ להם להחטיא את בני־ישראל על־ידי נשות מדיין ובנותיהם.

סוד ומלכודת

הביטוי "בואו ואשיאכם עצה" משמעו, שבלעם קרא להם להתקרב אליו כדי שיוכל לומר להם סוד, בחשאיות. מדוע היה כאן צורך בחשאיות? הדבר נבע מכך שבני־ישראל עמדו אז בדרגה רוחנית גבוהה. הם נהגו בצניעות ונזהרו מלהיכשל בחטאים. איך קרה הדבר שרבים כל־כך נכשלו בחטא, עד שהתורה מספרת שבמגפה שנועדה להעניש את החוטאים מתו עשרים וארבעה אלף איש? אלא שהדבר קרה בגלל העצה החשאית של בלעם.

מהיין אל החטא

בלעם ידע שבמצב רגיל לא יוכל לפתות את בני־ישראל לחטוא עם בנות מדיין, ולכן יעץ למדיינים עצה חשאית, שנועדה להפיל את בני־ישראל בפח החטא. כמו שמספרת הגמרא, שבלעם יעץ למדיינים להסוות את מזימתם, ולהציג כלפי חוץ שוק שבו מוכרים כלי פשתן. שם הוכן ליהודים מארב מתוחכם, שבו פותו לשתות יין, ומתוך זה באו לידי חטא.

חז"ל מוסיפים ומציינים שהדבר אירע בהמשך לכך "שישראל אוכלים ושותים ושמחים ויוצאים לטייל בשוק". דבר זה עצמו מעורר תמיהה: איך הניחו בני־ישראל לעצמם להתנהג בדרך של "אוכלים ושותים ושמחים ויוצאים לטייל בשוק", בין האוהלים של נשי ובנות מדיין?

נקמה כפולה

את התשובה לכך רומז רש"י כשהוא מפנה את הקורא ל'ספרי'. שם מסופר שכשניצחו בני־ישראל את סיחון ועוג הסתערו על הביזה, עד שמרוב שלל התחילו לזרוק רכוש יקר ככלי אין חפץ בו. נוצרה כאן מציאות של "וישמן ישראל", והתוצאה מזה הייתה – "ויבעט", ומזה נבעה ההתנהגות הלא־רצויה שגררה אותם לידי חטא.

נמצא אפוא שהמדיינים ובלעם כיוונו את פעולתם לשני יעדים: המדיינים רצו לפגוע בבני־ישראל, ואילו בלעם רצה להכעיס את הקב"ה ("אלוקיהם של אלו שונא זימה"). גם במלחמת מדיין מצאנו את שני ההיבטים הללו: כשהקב"ה ציווה על מלחמת מדיין הדגיש שזו "נקמת **בני־ישראל**", ואילו כשמשה רבנו מסר את הציווי אמר: "לתת נקמת **ה'** במדיין". כי אכן זו הייתה נקמה כפולה – גם "נקמת ה'" וגם "נקמת בני־ישראל".

(לקוטי שיחות כרך חי, עמ' 357)

מן המעיין בין המצרים | *מאת הרב אליעזר ברוד*

בגלל שנאת חינם

"מקדש שני מפני מה חרב? מפני שנאת חינם" (יומא ט). בית־המקדש היה מאחד ומלכד את ישראל, וכיוון שהייתה בהם שנאת חינם, לא היו ראויים למקדש, שהוא סמל של אחדות־ישראל.

(המהר"ל מפראג)

התיקון: אהבת חינם

התיקון לחורבן בית־המקדש הוא על־ידי אהבת חינם. יש להרבות רֵעות ואחדות בישראל. בזכות זה נזכה לקיבוץ גלויות ולבניין בית־המקדש השלישי.

(תולדות יעקב יוסף)

לא בכסף

זהו שנאמר (ישעיה נד,יג) "חינם נמכרתם ולא בכסף תיגאלו": בגלל שנאת חינם גלינו מארצנו, וכך גם גאולתנו ושיבתנו לארץ צריכה להיות 'חינם', על־ידי אהבת חינם.

(מאוצרנו הישן)

לא לחכות להזמנה

"אקמצא ובר קמצא חרוב ירושלים" (גיטין נה). הלוא קמצא כלל לא היה בסעודה, ולמה מזכירים את שמו לגנאי? אלא אוהב וידיד נאמן צריך לבוא מעצמו לשמחת חברו, אפילו לא הוזמן אליה. מכיוון שקמצא לא עשה כן, גם לו יש חלק בחורבן.

(רבי יצחק מוורקי)

ירושלים חיה בלב

"כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה" (תענית ל). חז"ל אמרו שגזֵרה על המת שמשתכח מן הלב. מי שמתאבל על ירושלים מראה בזה שירושלים חיה וקיימת בליבו, שאילולא כן כבר הייתה נשכחת ממנו. לכן הוא זוכה ורואה בשמחתה.

(רבי חיים מוולוז'ין)

המחשבה מזככת

כוחות האדם נמשכים אחר המחשבה. אדם שחושב מחשבות של קדושה ומתאבל על ירושלים, מזדכך ומשיג קצת משמחת ירושלים כפי שתהיה לעתיד לבוא.

(רבי לוי־יצחק מברדיצ'ב)

חורבן של מי

"ראוי לכל יראֵ־שמים להיות מֵצר ודואג על חורבן בית־המקדש" (שלחן ערוך). שאלו את רבי מנחם־מענדל מקוצק: וכי מי שאינו יראֵ־שמים אינו צריך להצטער על חורבן בית־המקדש? השיב להם: אדם כזה צריך להצטער קודם־כול על חורבן עצמו...

אמרת השבוע

מי מקרין קדושה

אחד מנכבדי העיר בא לבקר את רבי אריה־לייב מווישניצה. הצדיק היה שקוע בלימוד ולא הבחין כלל בכניסתו של האורח. נכנסה הרבנית לחדרו וקראה: "האינך רואה איזה אורח בא לבקרנו?". נשא הצדיק את עיניו, ראה את האורח ומיד קם לכבודו וקיבלו כראוי לו.

כשיצא האורח אמרה הרבנית: "אינני מבינה, באותיות הקטנות אתה מבחין, ואילו אדם גדול ונכבד כזה אינך רואה?!".

חייך הצדיק ואמר: "לו היה האורח מקרין קדושה כמו האותיות הקטנות, הייתי מרגיש מיד בהיכנסו"...

מעשה שהיה | *מאת זלמן רודרמן*

כיצד מנצחים

תחנת הרכבת בעיר רדום השחירה מרוב אדם. חסידי אוסטרובצה, חסידים מחצרות אחרות, ואף מי שלא נמנו כלל עם חוגי החסידים, נהרו למקום כדי להקביל את פניו של הצדיק והגאון רבי מאיר־יחיאל מאוסטרובצה.

סיבת בואו של האורח הנערץ, ששמו כקדוש וכענק בתורה הלך לפניו בכל פולין ומחוצה לה, הייתה נעוצה במאורע אחר, חשוב ומרכזי מאוד בחיי הקהילה היהודית המקומית.

זמן־מה קודם לכן נתפנה כס הרבנות של רדום, ויהודי העיר תרו אחר איש תורה בעל שיעור־קומה, בתורה וביראה, שישמש להם רב. מועמדים רבים, כשבעים במספר, נבחנו ונדחו, עד שלבסוף נותרו רק שני מועמדים – רב נכבד, שהיה גדול בתורה, ורבי אליהו, רבה של גריצה, שגדולתו בתורה הייתה מן המפורסמות.

רבי אליהו נמנה עם המסתופפים בחצר אוסטרובצה, והיה מהיושבים ראשונה לפני רבו, רבי מאיר־יחיאל. ברדום התקיימה באותם ימים קהילה גדולה ומגובשת של חסידי אוסטרובצה. מטבע הדברים שאפו אנשיה של קהילה זו למינויו של איש־שלומם, רבי אליהו, לתפקיד הנכבד, ואף פעלו בכיוון הזה.

בהתקרב מועד ההכרעה הזמינו ראשי הוועד, שעל כתפיו הוטלה המשימה לבחור רב, את שני המועמדים לעשות שבת ברדום, כדי שהכול יוכלו להתרשם מהם באורח ישיר ובלתי־אמצעי. לשבת הראשונה הוזמן המועמד האחד. לשבת שלאחר מכן הוזמן רבי אליהו מגריצה.

כדי לקדם את סיכוייו של רבי אליהו יצאה משלחת של חסידי אוסטרובצה אל רבם, רבי מאיר־יחיאל, בבקשה כי ייאות גם־כן לעשות את השבת ההיא ברדום. מאחורי הבקשה עמדה המחשבה, כי נוכחותו של הצדיק והגאון הנודע בעיר תעצים את הרושם שיותיר תלמידו, רבי אליהו, על תושבי רדום ותעניק דחיפה נוספת למועמדותו.

ואמנם, רבי מאיר־יחיאל, שהיה אדם רך, וגם העריך הערכה אמיתית את תלמידו רבי אליהו, נעתר להפצרות חסידיו ובא לשבות ברדום.

בערב אותה שבת שוחח רבי מאיר־יחיאל עם ראשי חסידיו ברדום, והתעניין אצלם לתומו בשמות המועמדים ובסיכוייהם. מפיהם נודע לו כי מול תלמידו מתמודד עתה רק מועמד אחד.

"בעזרת ה' בטוחים אנו כי רבי אליהו ייבחר, שכן בשבת שעברה נכשל המועמד השני בלשונו כשדרש לפני הציבור, והדבר פגם ברושם שהותיר על התושבים", אמר מאן־דהו בעיניים נוצצות, וחבריו החרו־החזיקו אחריו.

רבי מאיר־יחיאל הקשיב לדברים בפנים חתומות, ונפרד מחסידיו כדי להשלים את הכנותיו לשבת העומדת לפרוש את כנפיה.

שבת מרוממת מאוד עברה על יהודי אוסטרובצה, שהתקבצו בהמוניהם כדי ליהנות מזיו קדושתו של רבי מאיר־יחיאל וכדי לשתות ממעיינות תורתו. לכך נוספה גם הדרשה הנהדרת שנשא בצהרי השבת המועמד מגריצה. תחושת הצלחה מסחררת אפפה את העסקנים שפעלו לבחירתו. הם היו משוכנעים מעל לכל ספק בהיבחרותו הצפויה של רבי אליהו.

בצאת השבת, שעה קלה קודם שרבי מאיר־יחיאל מאוסטרובצה עזב את רדום, שבו ונכנסו אליו ראשי חסידיו בעיר, כדי להודות לו על שהטריח את עצמו לבוא אליהם. בתוך כך גילה אחד החסידים, כי "מאחורי הקלעים" נודע לו על "מידע מאוד לא־מחמיא" על המועמד המתחרה, שהגיע לחברי הוועד הבוחר.

"אם נצרף לכך את ההופעה הלא־מרשימה שלו בשבת שעברה ומול זה נעמיד את השבת המרוממת ואת הופעתו הטובה של רבי אליהו – אפשר להיות בטוחים בהיבחרותו", אמר.

בשמעו את הדברים האחרונים נתכרכמו פניו של רבי מאיר־יחיאל. "יקיריי", פנה אל הסובבים אותו בארשת צער, "חבל על הזמן ועל המרץ שאתם משקיעים בעניין. כבודו של רבי אליהו מגריצה במקומו מונח, אך בלי ספק המועמד השני הוא שייבחר". דבריו הבלתי־צפויים של רבם הִכו את הנוכחים הלם ותדהמה.

"כלומר?... למה ירמזו דברי רבנו?...", שאלו במבוכה רבה.

"אינני רומז דבר, אלא אומר מפורשות כי המועמד השני הוא שייבחר", הבהיר הצדיק.

רבי מאיר־יחיאל סקר את הסובבים אותו והוסיף: "למעשה, הייתי משוכנע בזה כבר בערב שבת, בשומעי אתכם מתכבדים בקלונו של המועמד המתחרה. כבר אז חשתי כי אפסו סיכוייו של רבי אליהו חברנו, שכן אי־אפשר להיבנות מקלונו של הזולת, על־אחת־כמה־וכמה כאשר מדובר בתלמיד־חכם מובהק. מפני כבוד השבת וכדי שלא להעכיר את רוחכם לא אמרתי לכם זאת כבר אז. אולם עתה, כשאני שומע אתכם חוזרים על דברים ברוח זו, תחושתי מתעצמת והינה כפי שביטאתי אותה קודם לכן, ללא כחל ושרק"...

לא חלפו ימים רבים ותחזיתו של הצדיק מאוסטרובצה התממשה. לפתע, בלי סיבה גלויה לעין, התהפכה הקערה על פיה וקרנו של המועמד השני עלתה בעיני הוועד הממונה, והוא בחר בו לתפקיד הרם.

לימים אמר הצדיק רבי מאיר־יחיאל מאוסטרובצה לחסידיו: "את הסיפור הזה מצווה לפרסם!". ועוד הוסיף: "אילו היה בכוחי, הייתי מדפיסו בקונטרס מיוחד ומפיצו ברבים".

לומדים גאולה | *מאת מנחם ברוד*

ייהפכו לשמחה

כל התעניות שנקבעו לזכר החורבן והגלות עתידות להיות חגים ומועדים, כדבר הנביא (זכריה ח,יט) : "כה אמר ה' צבאות, צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים". הרמב"ם אומר זאת כהלכה פסוקה (סוף הלכות תעניות): "כל הצומות האלו עתידים ליבטל לימות המשיח; ולא עוד, אלא שהם עתידים להיות יום־טוב וימי ששון ושמחה".

דבר זה מעורר תמיהה: אפשר להבין, שעם בוא המשיח וביטול הגלות לא יהיה עוד צורך להזכיר את החורבן, וממילא יתבטלו הצומות הקשורים בו. אבל מהי הסיבה שייהפכו לימי ששון ושמחה ולמועדים טובים? איזו סיבה תהיה לנו לשמוח ולחגוג בימים אלה, שבהם נחרב בית־המקדש ועם־ישראל יצא לגלות?!

ירידה לצורך עלייה

כאן בא לידי ביטוי עומק מהותם של הגלות והחורבן, שבפנימיותם טמון בהם טוב גדול ונפלא. אילו הגלות לא הייתה אלא עונש הכרחי, לא היה מקום להפוך את ימי החורבן לחגים ולמועדים, אלא לכל היותר להפסיק את הצער והאבל כאשר העונש מגיע אל קיצו. אולם בגלות ובחורבן יש תכלית עמוקה הרבה יותר – יש בהם טוב כמוס ונעלם, שיתגלה רק בבוא הגאולה. בגלל הטוב הזה ייהפכו ימי החורבן עצמם לימים־טובים.

בתורת החסידות מובא על כך משל מרב היושב ומלמד את תלמידו, ופתאום עולה במחשבתו רעיון חדש, שמאפשר הבנה מעמיקה לאין־ערוך של הסוגיה. באותו רגע מפסיק הרב, ללא אומר ודברים, את הלימוד עם התלמיד ושוקע בעצמו. הוא מתעמק ברעיון החדש, מתרכז בו לגמרי, ומתעלם לגמרי מהתלמיד. מובן שהתלמיד מרגיש נטוש וזנוח. הרב עזב אותו והשאירו לבד. לגביו זה חורבן. אולם כאשר יסיים הרב להתבונן ברעיון החדש וישלים את בנייתו, הוא יחזור אל התלמיד וילמד אותו את החכמה החדשה והמופלאה הזאת. או־אז יבין התלמיד, שלמעשה הרב לא נטש אותו, אלא להפך, מרוב אהבתו אליו הוא נאלץ לעזבו לזמן־מה, כדי לבנות את הרעיון החדש, שיאפשר לתלמיד להגיע לרמת הבנה עליונה ביותר.

משל זה ממחיש כיצד יכול דבר שנראה רע וכואב להתגלות כמקור של אושר ושמחה עצומה. באותו זמן שהרב עוזב את התלמיד מרגיש התלמיד כי קרה לו דבר רע וכואב, אך כאשר הרב חוזר אליו ביתר שאת ומלמדו את החכמה החדשה שהתעמק בה בשעה שהתנתק מתלמידו, כי־אז חש התלמיד שמחה על שהרב עזב אותו והשיג בעבורו את החכמה המופלאה הזאת.

מטרת הגלות

כך גם הגלות והחורבן נושאים בתוכם טוב נפלא. רק במבט חיצוני הדברים הם בבחינת עונש על חטאיהם של ישראל, אך בעומק הדברים הגלות היא שלב מעבר לקראת אור הגאולה. דווקא על־ידי הגלות והחורבן עם־ישראל יכול לזכות להתגלות האלוקית המופלאה שתהיה בזמן הגאולה, ואז יתברר בעצם, שהיה כדאי לעבור את הגלות והחורבן כדי לזכות לאור נפלא זה.

כיום הגלות היא דבר רע ומר, ואנו חייבים לבקש מהקב"ה כי יוציאנו ממנה. יתרה מזו, אסור לנו כיום לחשוב שטוב להישאר עוד רגע בגלות, כדי שעל־ידי כך נזכה ליותר שפע בזמן הגאולה. לכן אנו מתאבלים בימים המציינים את הגלות.

אולם בזמן הגאולה, כשיתגלה לעין־כול מה נוצר ונתהווה על־ידי תקופת הגלות, אז יקויים הפסוק (ישעיה יב,א): "ואמרת ביום ההוא, אודך ה' כי אנפת בי" – אז נודה לה' על עצם החורבן והגלות, מכיוון שאז נראה את הטוב שהיה טמון בהם. לכן בבוא הגאולה ייהפכו הצומות עצמם לימי ששון ושמחה ולמועדים טובים.

פתגם חסידי

"בני־האדם מתחרים זה בזה, וכל אחד ואחד רוצה להיות למעלה מחברו. אומר אני: רוצה אתה להתרומם ולהיות למעלה מחברך? מוטב שתקים גבעה לעצמך משתחפור בור לחברך" (המגיד ממזריטש)

מתוך הכאב צמח הבניין

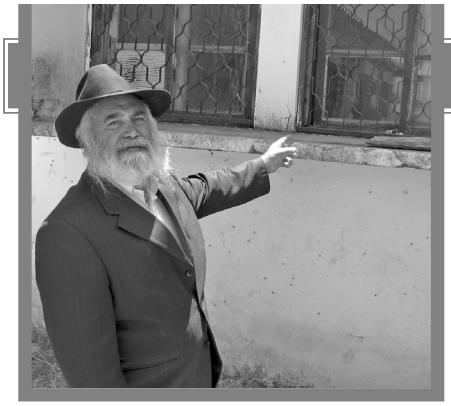

ר' אשר קדוש מצביע על חלון הצריף שממנו נמלטו

קודם שהחלו התלמידים להתפלל 'שמונה־עשרה' עוד הספיק המדריך להזכיר להם את אמירת 'יעלה ויבוא' של ראש־חודש. כשלושים נערים צעירים, כמעט כולם עולים חדשים ממרוקו ומתוניס, עמדו לתפילה. באמצע 'שמונה־עשרה' כבה לפתע האור. כעבור שנייה פילחו יריות את הדממה. אחר־כך באו זעקות הכאב והדם והחיילים והשוטרים והלוויות...

בביתו שבכפר־חב"ד יושב ר' **אשר קדוש**, מלטף את זקנו המלבין ונזכר בלילה הנורא ההוא, במה שקדם לו ובמה שאירע בעקבותיו. ר' אשר (65) נולד בקזבלנקה שבמרוקו. אביו היה יהודי פשוט וירא־שמים, שהתפרנס מעמל כפיו. כמה חודשים אחרי הבר־מצווה שלו החליטו הוריו לשולחו ארצה, עם אחיו הצעיר ממנו בכשנתיים, **מאיר**.

ממרוקו לכפר־חב"ד

כשבועיים לאחר עלייתם פגש אותם, במרכז קליטה בירושלים, צעיר חייכן, שהציג את עצמו כ"שמחה זילברשטרום מכפר־חב"ד". הוא גיבש עשרים וארבעה נערים, ובתיאום עם הנהלת המקום עלתה הקבוצה אל משאית ויצאה לדרכה. כך הוקם 'בית־הספר לחקלאות' בכפר־חב"ד.

"הגענו לכפר בט"ו בשבט", נזכר ר' אשר. "ההתאקלמות הייתה טובה ומהירה. למדנו תורה ועבדנו בשדות. גידלנו תפוחי־אדמה, עגבניות, גזר, דלעת ושאר ירקות". כשר' אשר מגיע לתיאור ליל הרצח, ראש־חודש אייר תשט"ז, חודשיים וחצי בדיוק לאחר בואם לכפר, גופו מצטמרר: "מחוץ לצריף התפילה היה ארון־חשמל", הוא מספר. "מחבל אחד הוריד את המתג, ומחבל שני ירה צרור לתוך הכיתה. כל מי שעמד מול הדלת נרצח. אני עמדתי בפינה הצמודה לדלת, ובליטה קטנה בקיר גוננה עליי.

יציאה מבעד לחלון

"עם הישמע הצרור חשתי גוף כבד נופל עליי. זה היה המדריך שמחה זילברשטרום הי"ד, שעמד בפתח ונפל מיד, מתבוסס בדמו. עלטה שררה במקום וזעקות שבר עלו מכל עבר. אותי עניין דבר אחד – אחי הצעיר, מאיר. גישששתי את דרכי אל המקום המשוער שבו התפלל, ולשמחתי הרבה נוכחתי שלא נפגע.

"אחר־כך נדלק האור והמחזה היה מחריד. המדריך שמחה וארבעה תלמידים (ניסים עסיס, משה פרץ, שלמה מזרחי ואלברט אדרי הי"ד) – שהתפללו מול הדלת – שכבו מוטלים בתוך שלוליות דם. נער נוסף (עמוס אוזן הי"ד), שעלה ארצה לבדו מתוניס ונפצע מהיריות, נפטר כעבור כחודש. אני הייתי הבוגר בקבוצה. המדריך ר' ישעיהו גופין הורה לי לצאת עם שאר הילדים דרך החלון, ולהסתגר בצריף סמוך, שישמש פנימייה. שעה ארוכה ישבנו כך בחדר החשוך, מפוחדים עד מוות, עד שכוחות ההצלה הגיעו".

מכתב עידוד

הארץ כולה רעשה. הכפר הצעיר, שעלה על הקרקע רק כשבע שנים קודם לכן, ספג מכה קשה. פחד ורפיון־ידיים איימו להשתלט על התושבים. כעבור ימים אחדים הגיע מכתב עידוד מהרבי מליובאוויטש. המוטיב המרכזי במכתב היה – להוסיף לבנות ולהתחזק באמונה בה'. "בעזר ה' יתברך... תתגברו על כל מונע, תתחזקו בבניינים הפרטיים והציבוריים, תרחיבו את כל המוסדות בכמות ובאיכות... ומכפר־חב"ד יפוצו מעיינות החסידות", כתב הרבי.

מילות העידוד והתקווה של הרבי סילקו את הפחד והייאוש מליבות התושבים. ואכן, מתוך הכאב והיגון צמחו חיים תוססים של בנייה ועשייה, ואלה מוסיפים לפרוח ולשגשג עד עצם היום הזה.

פינת ההלכה | מאת הרב יוסף גינזבורג, רב אזורי עומר

קניות ב'תשעת הימים'

שאלה: האם מותר לקנות מכונית חדשה ב'תשעת הימים'?

תשובה: אמרו חז"ל: "מראש־חודש עד התענית, ממעטים במשא ומתן, ובבניין של שמחה, ובנטיעה של שמחה". משא ומתן של שמחה – כגון כלי כסף וזהב, או צורכי חופה (שיכולים להכינם לאחר התענית). ויש מי שכתב שכל הכלים החביבים על האדם, כגון רכב, מזגן, מקרר, מכונת כביסה, וילונות ותמונות יקרים, רהיטים – גם הם כלולים באיסור הזה.

אולם אם דחיית הקנייה תגרום הפסד עקב עליית מחירים, אפשר לקנות גם ב'תשעת הימים'. כמו־כן אפשר לקבל מוצר חדש שכבר הוזמן קודם והגיע רק אחרי ראש־חודש. אבל אם אפשר עדיף לשלם מקדמה, ולהשאיר את המוצר בידי המוכר עד אחרי תשעה באב. כל האיסור הוא רק כשקונים זאת לשם ייפוי הבית או לשם תענוג ונוחות בלבד. אבל אם האדם זקוק למכונית לפרנסתו, או כשאי־אפשר להסתדר ללא הכלי הזה (כגון שהתקלקל המקרר, המזגן או מכונת־הכביסה, או שהתרבו בני־הבית וכדומה) – יש להקל לקנותם. וכן בסתם משא ומתן יש להקל "משום דהכול נחשב כעת כדי פרנסתנו".

וכתבו גדולי החסידות, שמיעוט שמחה בימים האלה – היינו דווקא בדברים של רשות, אבל בעבודת ה' יתברך, בתורה ותפילה – אדרבה, יש לעשותם בשמחה רבה, כי הזמן מסוגל להתקרב לה', ובפרט בשבתות שבין המצרים. ויש להרבות בימים אלו באהבה ואחווה בין אדם לחברו, לתקן את עוון שנאת־חינם, שבגללו חרב בית־המקדש.

מקורות: תענית כט. שו"ע או"ח סי' תקנא ס"ב וגו"כ. פסקי תשובות שם ס"ק א. יא. נד. שו"ת אגרות משה או"ח ח"ג סי' פ,פב. נטעי גבריאל, הל' בין המצרים פ"ל.